

6. Az adatközlő csoport gondoskodik valamennyi helyi érdekek érvényesítéséről, szempontokat ad szükséges válogatásokhoz, biztosítja a jelentős hagyományt őrző nevek elsőbbségét, egyúttal figyelembe veszi azokat a nyelvi-nyelvhelyességi követelményeket is, melyek a helyi használattal szemben érvényesíthetők.

7. Az adatközlő csoport tevékenységét anyagi ellenszolgáltatás nélkül végzi.

FÖLDI ERVIN

A „BEVEZETÉS A SZEMÉLYNEVEK VIZSGÁLATÁBA” CÍMŰ SPECIÁLIS KOLLÉGIUM PROGRAMJA ÉS TAPASZTALATAI AZ ELTE BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KARÁN²⁸

Az 1975--76. tanévtől rendszeresen meghirdetett speciális kollégium programjával és tapasztalataival azért állok elő, hogy egyrészt fölvezöljam az ott folyó munkát, másrészt meg hogy a névtudomány itt megjelent avatott művelőitől a további oktató munkánkhoz újabb szempontokat kapjak. Őszintén sajnálom, hogy egyéb elfoglaltságuk miatt azon fiatal, pályakezdő kutatók és tanárok közül -- akik mint egyetemi hallgatók rendszeresen részt vettek ezeken a foglalkozásokon: Juhász Dezső, R. Nagy Éva, Kóródi Zsófia stb. -- csak Vitányi Borbála tudott megjelenni, mert már bizonyos idő eltelte után föltehetően másképp látják és értékelik az ott hallottakat, mint annak idején.

1. Akár a személynevekkel, akár a földrajzi nevekkel foglalkoztunk, első dolgunk az volt, hogy BÁRCZI GÉZA mindmáig nélkülözhetetlen egyetemi tankönyvére "A magyar szókincs eredeté"-re /Bp., 1958.²/ alapozva bizonyos általános nyelvészeti, közelebbről általános névtani kérdéseket fölvevünk, első sorban persze azt, hogy mi a tulajdonnév. Előrebocsátom, hogy

---

²⁸ Elhangzott 1981-ben a nyíregyházi névtani tanácskozáson.

erre a nemzetközi viszonylatban is sokak által vizsgált súlyos kérdésre túl sok időt mi nem fordíthattunk --- mert hisz ennek tüzetes megvilágítása akár egy egyetemi félévet is kitenne ---, csupán azért tárgyaltuk, hogy hallgatóink a különböző vélemények ismertetéséből lássák: egyrészt nincs még egy olyan alszófaja a grammatikának, amelynek a mibenlétéről ennyi és ennyiféle vélemény fogalmazódott volna meg, másrészt mindjárt a kezdet kezdetén rádöbbsentsem őket arra, amit SOLTÉSZ KATALIN egyetlen kérdőmondatral fejez ki: "Hol van még egy olyan szófaji alkategória, amelynek vizsgálata önálló tudományággá fejlődött?" /J. SOLTÉSZ, A tulajdonnév funkciója és jelentése. Bp., 1979. 123/, és amely tudományág művelői -- ezt már én teszem hozzá -- háromévenként nemzetközi kongresszusra gyűlnek össze, továbbá amely szófaji alkategóriának külön nemzetközi bizottsága van /International Committee of Onomastic Sciences/, amely külön nemzetközi névtani folyóiratot tart fenn /Onoma/, az egyes nemzetek névtani témájú folyóiratairól és értesítőiről /Revue Internationale d' Onomastique, Beiträge zur Namenforschung, Names, Onomastica [Wroclaw és Moszkva] Namenkundliche Informationen, Névtani Értesítő stb./ nem is szólva.

A tulajdonnév mibenlétének meghatározásait az utóbbi évtizedekben többen is összefoglalták /l. többek között GARDINER, A., The Theory of Proper Names [Oxford, 1954.], MARTINKÓ ANDRÁS: PaisEml. 189, KURYŁOWICZ: Onomastica II, 1--14, BALÁZS, J.: PICOS. VII, 1/153--9, magyarul kibővítve és továbbfejlesztve ÁNyT. I, 41--52, SØRENSEN H. I., The Meaning of Proper Names [Copenhagen, 1963.], ZABECH, F., What is in a Name? [The Hague, 1968.], MAŃCZAK, W.: PICOS, X, 2/285--6, SEBESTYÉN ÁRPÁD: NytudÉrt. 70. sz. 302, J. SOLTÉSZ i. m. passim; vö. még KÁROLY SÁNDOR, Általános és magyar jelentéstan [Bp., 1970.] 111--4/, hogy csak az ismertebbeket említsem. Itt sem hallgathatom el, hogy a fenti szerzők közül a magyarok is nagyon figyelemre méltó lépéseket tettek a kérdés tisztázása irányába. A nyelvi nehézség miatt azonban a külföld ezekről nem vett tudomást, sőt még Balázs francia nyelvű kongresszusi előadásá-

ról, illetőleg tanulmányáról sem, mert pl. Witold Mańczak észre sem vette bécsi kongresszusi előadásában Balázs meglátásának újszerűségét, jóllehet ő maga -- ti. MAŃCZAK -- megelégedett azzal az iskolásnak nevezhető meghatározással, hogy "az összes definíció közül az a legjobb, amely a tulajdonnevek és az apelatívumok különbségét abban jelöli meg, hogy a tulajdonneveket nem fordítják le idegen nyelvekre. Íme egy definíció -- mondja Mańczak --, amely távol van a logikai spekulációtól, de ez legalább a nyelv ismeretére támaszkodik" /PICOS, X, 2/290/. -- E vélemény kritikáját is -- miként a többi jelentősebb megközelítését -- megtalálhatjuk SOLTÉSZ KATALIN idézett könyvében, amelyet nekem a szerző jóvoltából már 1975-től módomban volt felhasználni még kézirat formájában, amiért ezúton is fogadja ismételt köszönetemet.

2. A magyar személynévkutatás történetét -- miként a földrajzinév-kutatását is -- BÁRCZI GÉZA tekintette át említett művében /A magyar szókincs eredete 142--5/. Hallgatónk ehhez, valamint KÁLMÁN BÉLA, A nevek világa c. /Bp., 1967./ összefoglalásához a tanszék könyvtárában hozzáférhetnek, az azóta /1958/ megjelent nagyobb szabású művek és tanulmányok eredményeit azonban az órákon vesszük számba.

Mivel a névkutatásnak a név "mint hangsor, mint nyelvtörténeti képződmény, mint etimológiai megfejtésre váró szó, mint szociolingvisztikai jelenség stb. a tárgya /SOLTÉSZ i. m. 32/, szükségszerű követelményként jelentkezik a neveknek mint történeti-társadalmi képződményeknek a megközelítése, illetőleg bemutatása. Ezt maguk a hallgatók önálló munkaként is elvégezhetik BENKŐ LORÁNDnak "A régi magyar személynévadás" című /Bp., 1949./ ma már klasszikusnak számító műve alapján. /Maga BÁRCZI is a többször említett, "A magyar szókincs eredetében, valamint a VIII. Nemzetközi névtudományi kongresszuson tartott L'anthroponymie hongroise du Moyen Age c. előadásában = A középkori magyar személynévadás. PICOS. VII, 3/109--121 erre alapozta korszakolását./ -- Korai személynéveink tüzetesebb megismeréséhez, valamint azok vizsgálatához természetesen nélkülözhetetlen PALSnak a "Régi személynéveink jelen-

téstana" című /Bp., 1920--21; 1966./ európai mércével mérve is úttörő munkája. Melegen ajánljuk MELICH "Szláv jövevényszavaink" /I/1--2. Bp., 1903--1905./, valamint GOMBOCZ, "Árpádkori török személyneveink" című /Bp., 1915./ művét is. Ha Benkő társadalomtörténeti alapokra helyezett tanulmánya után ismerkednek meg e három alkotással, annak -- eddigi tapasztalataim szerint -- nemcsak az lesz az előnye, hogy megtudják az ótörök és szláv névadási módokat, amikkel Benkő nem foglalkozik, hanem az is, hogy "A régi magyar személynévadás" szemléletmódja révén többet mond számukra Pais, Melich és Gombocz műve is. Ugyanez vonatkoztatható XIV., XV. és XVI. századi névanyagot tárgyaló tanulmányokra is /1. FEHÉRTÓI KATALIN, A XIV. századi magyar megkülönböztető nevek. Bp., 1969.; MEZŐ ANDRÁS, Várdai-birtokok jobbágynevei a XV. század közepén. Kisvárd, 1980.; SZABÓ ISTVÁN, Bács, Bodrog és Csongrád megye dézslajstromai 1522-ből. Bp., 1954.; BÁLINT SÁNDOR, Az 1522. évi tizedlajstrom szegedi vezetéknevei. Bp., 1963.; KÁLMÁN BÉLA XVI. századi jobbágyneveinkhez. Debrecen, 1961. stb./.. Mindemellett azonban a fenti értekezéseket vizsgálati módszerük miatt is érdemes korreferátumokként bemutatni, hisz akár régebbi, akár mai családnevekkel kíván valaki foglalkozni, a tipologizáláshoz nélkülözhetetlenek.

A családnevek keletkezési indítékainak akárcsak vázlatos, hézagos megközelítések is szembe találják magukat azzal a súlyos kérdéssel, hogy névanyagukban mi tekinthető magyar, illetőleg idegen névnek. BÁRCZI alábbi tömör meghatározását számos példával alátámasztva alaposan ki kell fejtenünk. "Idegen eredetű névnek csak azt tekinthetjük, amelyet mint személynévet vettünk át, amely tehát az átadó nyelvben is személynévi szerepet tölt be. Ellenben meghonosodott jövevényszóából a magyarban keletkezett tulajdonnév nem tekinthető idegen névnek" /Szók.² 129/. Akit tehát Kanizsai-nak, Kapornaki-nak, netán Mekszikói-nak /Mekszikópusztá-ról/ hívnak, annak magyar neve van, és nem szláv, azték, noha a Kanizsa, a Kapornak szláv, illetőleg a Mekszikó azték eredetű helynév, de mint személynév mindegyik a magyarban keletkezett. Ugyanígy természetesen

szerb neve van annak, aki a Balatinác /a Balaton hn.-ből/, a Sarosác /a Sáros hn.-ből/, a Budánovics /a Buda hn.-ből/ nevet viseli, mert mint személynévek szerb nyelvi képződmények.

E kérdés tüzetes tárgyalásakor fölmerül a helynevek nyelvi hovatarozásának az eldöntése is. Hallgatóink nem egykönnyen értik meg, hogy amikor egy személynévből összetétel, képzés útján -- különösen pedig amikor egy idegen eredetű puszta személynévből -- helynév lesz, abban a pillanatban jelentésváltozás /denotátumváltozás/ áll be: a név személy helyett helyet jelöl, következésképpen a személynév átkerül egy másik tulajdonnévi alkategóriába. Hogy fejtegetésünk világos legyen, itt is föltétlenül szükséges a kellő számú példaanyaggal történő megvilágítás. Itt most csak a Csáktornya -- Čakovec névpárral hozakodom elő.

Volt egy Csák személynév-, illetőleg nemzetségnév, amely mint személynév vagy szláv, vagy magyar eredetű, ezt pontosan nem tudjuk, de inkább afelé hajlanak kutatóink, hogy szláv lehetett. A név egyik viselője -- aki már magyar volt -- a Hahót-nembeli Csák aki "előbb zalai ispán, majd királyi tárnokmester /1256--1260/, erdélyi vajda és szlavóniai bán /1261/ volt" /FNESz/. Megépíti Csáktornya várát, amit szemmel láthatóan róla, ill. nemzetségéről nevez vagy neveznek el. E bizonytalan eredetű személynév + torony -- aminek a jelentése -- + -a birtokos személynév révén egy tipikusan magyar, másképp: magyar eredetű helységnév keletkezett, a Csáktornya. Ugyanezt a nevet a horvátok a maguk nyelvén, helynévadásuk nyelvi törvényeinek, szabályainak megfelelően Čakovec-nek kezdték nevezni. A Csák személynévet tehát egyesszám hímnemű birtokos esetre tették, a név végére pedig a ma is élő egyik legvirulensebb helynévképző, a -c került. Létrejött tehát egy tipikusan szerkesztett horvát név. Hogy a benne levő Csák horvát vagy magyar eredetű személynév, az teljesen közömbös a helynév nyelvi megítélésében.

De menjünk tovább! Ez a szerb-horvát Čakovec általam nem ismert -- de föltehetően kideríthető -- módon 1539-ben Chakocz alakban bukkan föl az akkori Magyarország területén. A név

nyelvi hovatarozása sem a magyar, sem a szláv nyelvek történetével foglalkozó kutatók számára nem kétséges: szláv eredetű név, és beleillik egy nagy-nagy elmagyarosodott alakú névtípusba, amelybe a Zsitkóc, a Rigyác, az Oltárc, a Garabonc stb. is tartozik: a név végén ott van a már megismert -c helynévképző, ami a szlovénban -ci, a kaj-horvát nyelvjárásban -ce. /Az igaz, hogy a felsorolt példák csak némelyike volt eredeti alakjában a birtokos eset végződésével ellátva, azonban ez most bennünket nem érdekel./ De hogy a szlávok az efféle neveket már nem egyértelműen érzik szlávna -- legalábbis a mindennapi ember --, azt az mutatja, hogy újra képezik azokat a neveket, amely települések államuk területére kerültek, és a Zsitkóc-ból Žitkovci lett. Zsitkóc megmaradt magyar névnek, holott az is szláv név.

A nyelvtudomány tehát az itt tárgyalt Csáktornya -- Čakovec névpárról a következőképpen vélekedik: az alapjául szolgáló Csák személynév bizonytalan eredetű, föltehetően szláv; Csáktornya magyar vagy magyar eredetű, Čakovec pedig szerb-horvát vagy szerb-horvát eredetű helységnév a Csákóc-cal együtt. A bennük levő Csák személynév azonban már nem a helynévkutatás, hanem a személynévkutatás eszközeivel és módszereivel vallatandó.

3. Nemcsak családneveink vizsgálatához szükséges a társadalmi háttér, illetőleg a régebbi névadási módok ismerete, hanem a keresztnévdivat-vizsgálatokhoz is. Ezt nemcsak azért kell hangsúlyoznunk, mert a magyar névtudományi kutatások -- Európához hasonlóan -- a régi névanyagok vizsgálatán indultak meg, hanem mert a szinkronia-diakronia fogalma az alsóbb évfolyamok hallgatói számára még nem világos, azaz nem látják, hogy a régi keresztnévdivatra irányuló kutatások is lehetnek szinkron jellegűek, illetőleg a XX. századi névdivatot is lehet diakron módon szemlélni.

Noha a névdivat vizsgálatokor nélkülözhetetlenek a statisztikák, azonban a mennyiségi mutatók regisztrálásánál mégsem szabad megállnunk, mert a különböző névgyakorisági összeállítások c s a k j e l e n s é g e k , mögöttük a névdi-

vat közvetlen, illetőleg közvetett okai lappanganak. Valamennyien tudjuk, hogy a névdivat is -- mint általában mindenféle divat -- BENKŐ LORÁND szavaival "az emberi gondolkodásnak sokszor konkrét képzetektől független csapongása" /MNy. XLV, 251/, következésképpen kutatásuk sok esetben a legnagyobb erőfeszítések árán sem jár valami látványos eredménnyel.

Mivel régebbi keresztnévanyagunk vizsgálatakor Mikešy Sándor halála óta sajnálatos módon egyre kevesebb szó esik a kultusztörténet névtudományi hasznosításáról, hallgatóink figyelmét erre az eszközre föltétlenül fel kell hívnunk. /A figyelemfelhívás persze önmagában még nem elegendő, ezt a hagiográfiában és az ikonográfiában való valamelyes elmélyedésnek kell követnie./ Mindazonáltal magam is tagadom, hogy a vallási tényezőnek akár a XVIII. században is k ö z v e t l e n ü l szerepe lenne a név kiválasztásában, azt azonban igenis állítom, hogy a templomi prédikációknak, az egyes szentekhez fűződő legendák megismerésének, a katolikus egyház különösen tisztelt szentjeinek, a XVIII. században marianizmussá erősödő Mária-kultusznak stb. a névdivatban is lecsapódhat a hatása. Például álljon itt a Farkas családnév, amely meglehetősen nagy számban fordul elő Göcsejben és Hetésben /199 család, ill. 618 személy viseli/, a gyakorisági lista 9. helyén áll. Ha tudjuk, hogy Szent Wolfgangus egyházi kultusza nálunk is és Európában is a XV--XVI. században, tehát kételemű jobbágymeveink kialakulása idején tetőzött, nyilvánvaló az összefüggés még akkor is, ha divatját elősegíthette az esetleges metaforikus ragadványnévből keletkezett Farkas név is. Nem tudom, csak gyanítom, hogy e név középkori népszerűségéhez hozzájárulhatott annak magyar közszói jelentése is. Hogy az Árpádok korában nálunk egyházi kultusza jelentős lehetett, azt abból következtem, hogy Géza fejedelem korában két éven át /971--972/ itt térített ez az előkelő sváb származású bencés, és csak az vett véget itteni működésének, hogy Piligrim, Passau püspöke visszahívta Magyarországból, és a régensburgi püspöki székbe emelte /vö. LÁSZLÓ GYULA, A "kettős honfoglalás". Bp., 1978. 156/. Hogy a Farkas név XVIII. századi keresztelési anyaköny-

veinkben és a conscriptio animarumokban oly gyakran bukkan föl -- többnyire Wolfgangus, ritkábban Lupus alakban --, annak egyelőre nem ismerem az okát. Egyházi kultusza aligha kerülhet szóba, hisz már XVII. századi egyházi énekeskönyveink sem emlegetik /1. KISDI BENEDEK, Cantus Cotholici [1651.], LUBOVIENSKI FERENC és PILGRAM GERGELY, Cantus Cotholici [1674.], KÁJONI JÁNOS, Cantionale Catholicum [1676.], NÁRAY GYÖRGY, Lyra Coelestis [1695.]/. ILOSVAI sem szedi versbe e nevet a "Sokféle neveknek magyarázatja. 1578" című /RMKT. IV, 254--263/ művében, de templomot sem igen neveztek el róla, csupán egy viseli a nevét -- aligha véletlenül --, a balfi. E helységnév /Balf/ a Wolf-ból alakult magyar névadással /FNESz./. Ezen kívül még egy kápolna is róla van elnevezve, a zágrábi egyházmegyéhez tartozó Vukovoj településben. E falunévben is ott a 'lupus' jelentésű horvát yuk szó, illetőleg név. Nincs kizárva tehát, hogy Balf neve is patrocíniumból keletkezett.

A névkutatók figyelmét sokszor elkerülik a negatív adatok. Hogy ezek számbavétele nem haszontalan, arra a József keresztnév életét, a vezetéknevanyagban betöltött szinte elenyésző szerepét szoktam példaként felhozni. Mind a hazai, mind az európai hagiografusok többször és több helyen megírták, hogy Szent József kultusza hosszú századokon keresztül háttérbe szorult. Egyházi kultusza ugyan Európában a XIV--XV. században clairvaux-i szent Bernát népszerűsítő tevékenysége révén növekedett, de nálunk aligha, mert kételemű névrendszerünk kialakulása, illetőleg megszilárdulása idején alig-alig játszott szerepet, hisz nemcsak Délnyugat-Magyarországon, de úgy tűnik, az egész magyar nyelvterületen meglehetősen kevés a József, Józsa vezetéknev /Göcsejben és Hetésben 6 család, illetőleg 20 személy viseli/. Nagyobb számban csak a XVIII. század közepétől, illetőleg végétől fordul elő. Karácsony Sándor Zsigmond szerint a protestánsok körében ezt a nevet II. József tette népszerűvé, ám bőséges adataival Hajdú Mihály ezt megcáfolta. XIX., XX. századi rendkívüli gyakorisága aligha választható el attól a mozzanattól, hogy 1870-ben IX. Pius pápa az egyház védőszentjének jelentette ki. A századfordulón már 165

templom és kápolna van tiszteletére szentelve, ami az akkori 8979 róm. kat. templom- és kápolnacímnek 2 %-a.

A templomcímnek a névdivatban játszott szerepéről -- amely rendszerint a keresztelő pap erőszakossága vagy rábeszélése révén érvényesül --, a keresztzülők, a zülők stb. névörökítő tevékenységről stb. itt most nem szólok, de mindmind olyan szempont, amelyre föltétlenül fel kell hívnunk mindazok figyelmét, akik a személynevekkel foglalkoznak. A keresztelő pap által rákényszerített név persze -- ha viselőjének megtetszik -- továbbhagyományozódhat, azonban az ilyen esetekben ritkán lehet kideríteni például egy Anasztázia nevű parasztlányról, hogy a szálok hová vezetnek.

3. Hogy jelenkori személynév és földrajzinév-anyagunk gyűjtésekor és vizsgálatakor miért választjuk el a hivatalos /anyakönyvezett, ill. kataszteri/ neveket a népi /szóbeli/ nevektől, annak megokolása itt nem szükséges, de hallgatónk számára ezt megtenni elengedhetetlen.

Az élő személynevek két beszédhelyzetben funkcionálnak: a/ amikor a névviselő jelen van, és megszólítjuk /ezek a szólítónevek/; b/ amikor a névviselő nincs jelen, valamilyen módon szóba hozzuk, emlegetjük /ezek az említőnevek/. E két beszédhelyzetnek megfelelően terveztem meg a göcseji és hetési személynevek gyűjtését és vizsgálatát, de a névanyag mennyiségére, a ráfordítandó időre és a terjedelemre való tekintettel -- a kötet lektorával, Rác Endrével való hosszas konzultálás után -- én csak azokat az említőneveket gyűjtöttem össze és vizsgáltam meg, amelyek valamely ragadványnév közreműködésével keletkeztek. /A megszólítási formákat, azaz a szólítóneveket viszont minden személyre vonatkozóan összegyűjtöttem./ Már akkor fölmerült az a gondolat, hogy érdemes, sőt várhatóan tanulságos lenne egyetlen faluban azt megvizsgálni, hogy végülis hogyan emlegetik, milyen névalakulatokkal azonosítják a település lakóit. Erre vállalkozott BALÁZS JUDIT, aki zülőfalujában, Rábaszentandráson valamennyi említőnevet megvizsgált és rendszerezett. /Dolgozata megjelent a Nyelvtudományi Értekezések 114. számaként./ Tanulmánya mind eredményeit, mind

módszerét tekintve az oktatásban is hasznosítható, sőt a névtani témát választó szakdolgozók számára mintaként is ajánlható.

A/ A megszólításnak a leggyakoribb nyelvi eszköze a keresztnév becéző formája. Kedvelt és hálás területe ez nemcsak az érdeklődő egyetemi hallgatóknak, de még a gyakorlottabb kutatóknak is. Névrendszerünk e leggrammatikusabb parcelláját olyan kiváló tudósok művelték, illetőleg művelik, mint MELICH, SZABÓ T. ATTILA, RÁCZ ENDRE és mások, akiknek alapvető munkáit sem a pályakezdő kutatók, sem a mai középnemzedék /Hajdú Mihály, B. Gergely Piroska, Mező András, Ördög Ferenc/ nem hagyhatják, illetőleg nem hagyhatták figyelmen kívül. Nem hiszem, hogy szükség lenne itt a vizsgálati módokra /funkcionális, alaki stb./ kitérnem, csupán azt jegyzem meg, hogy az effajta nevek kutatói föltétlenül írják le az egyes becenevek hangulatát. Ezáltal nemcsak a jelen, hanem a jövő számára is sok fontos információt adnak majd tovább.

B/ Ha tehát említőnevekről beszélünk, amint azt már másutt meg is írtam, Balázs Judit dolgozatával kapcsolatban föntebb meg is jegyeztem, nemcsak a ragadványneveket értjük rajtuk, hanem minden olyan nevet vagy névszerű szót /vezetéknév, keresztnév, ennek becéző formája, ragadványnév/, névhelyettesítőt /foglalkozásnév, tisztségnév/, valamint névkiegészítőt /elvtárs, úr, bácsi, néni stb./, amely részt vesz az azonosításban.

A ragadványnevek különböző szempontú vizsgálatát is fölsőleges lenne fölsorakoztatnom. Hallgatóinknak nyomatékosan hangsúlyozom a különböző vizsgálati szempontok /a névadási indíték, a nyelvi eszköz, a morfológiai szerkezet, a névöröklődés, a névhangulat stb./ szétválasztását a szempontkeveredést elkerülendő, és ugyanakkor e szempontok összekapcsolását, azaz annak a megvizsgálását, hogy milyen összefüggés van a névszerkezet és a névhangulat, a névhangulat és a nyelvi eszköz között. Stb. Szabad legyen megjegyezni, hogy e szempontszétválasztásnak, illetőleg szempontösszekapcsolásnak, valamint a stilisztika bevonásának /vö. SZATHMÁRI: NévtVizsg. 191/, nemcsak a göcseji és hetési ragadványnevek vizsgálatakor láttam hasznát,

hanem Zala megye mai helységneveinek a rendszerszerű leírásakor is, továbbá haszonnal alkalmaztam Magyarország és Horvátország patikaneveinek a vizsgálatokor is. Hogy a személyneveken, a földrajzi neveken, a cégérneveken kívül az állatnevek vizsgálatokor az effajta vizsgálati mód milyen eredménnyel hasznosítható, arra majd Knausz Ágnes egyetemi hallgatónak és társainak -- remélhetőleg közelesen megjelenő dolgozatai fog-nak feleltet adni.

C/ Az iskolai ragadványnevek gyűjtése és sok szempontú feldolgozása éppen a nyíregyházi tanárképző főiskolához kötődik. BACHÁT LÁSZLÓ e témába vágó alapvető, rendkívüli gazdag adatolású tanulmányait is messzemenően fölhasználtuk az oktatásban.

A diákneveket többnyire egy kisebb közösség adja, és általában egy kisebb közösségben funkcionálnak. Éppen ezért ezek vizsgálata enélkül is elvégezhető, hogy a település /itt persze csak faluról lehet szó/ teljes ragadványkincsét is számbavennénk. De azokat az iskolai ragadványneveket természetesen a falu névanyagával együtt kell tárgyalnunk, amelyek kiléptek az iskola falai közül, és a faluközösség említőnévrendszerébe kerülve részt vesznek a személyazonosításban.

4. Az itt előadott és súlypontozott szempontok mellett még számos egyéb kérdés /a tulajdonnévi poliszémia, homonímia, szinonímia, heteronímia stb./ is előkerül ezen a speciális kollégiumon, amelyre itt nem térek ki.

Végezetül csupán azt jegyzem meg, hogy hallgatóink legvérszegényebb ismeretekre a névtudomány általános részéből tesznek szert. Éppen ezért örömmel közölhetem, hogy az 1981/82-es tanévtől az első félévben Hajdú Mihály barátom és kollégám "Bevezetés a névtudományba" címmel új speciális kollégiumot hirdet, amelynek a résztvevői -- remélhetőleg valamennyien -- a második félévben nálam folytatják a tulajdonnevek tanulmányozását, ahonnan -- ahogy az a korábbi években is lenni szokott -- a legérdeklődőbbek Benkő professzor szemináriumába kerülnek.

ÖRDÖG FERENC